

4. Таугер Марія, Кейгл Сара. Перегони на човнах дракон як новачки, так і професіонали. Los Angeles Times. 22 липня 2019. 3 с.
5. Тіхоміров А. І., Козубенко О. С., Усатюк Г. Ф. Веслуваний спорт. Навчальний посібник. Миколаїв. 2018. С. 45-52.
6. Юпін. «Вплив налагодження навчальної програми спорту на човнах – дракон на спортивну культуру студентського містечка», Бюлетень спортивноої науки та технологій. Том 22. 2014. С. 99-100
7. “Dragon bot racing calls to beginners and pros alike” Los Angeles Times. 2019.05.10. Retrieved 2019.07.22
8. “IDBF Lidrary” International Dragon Boat Federation/ Arehived from the original on 2016.03.01. Retrieved 2016

## **ФОРМУВАННЯ ЗАГАЛЬНИХ ТА СПЕЦІАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У ЗДОБУВАЧІВ ЗА ОСВІТНЬО-НАУКОВОЮ ПРОГРАМОЮ «ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ (ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА)»**

**Грибан Г.П.**

*Житомирський державний університет імені Івана Франка*

*Анотація.* В статті проведений аналіз освітньо-наукової програми «Теорія та методика навчання (фізична культура)» третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, ступінь вищої освіти: доктор філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальність 014 Середня освіта.

*Ключові слова:* освітньо-наукова програма, теорія і методика навчання, фізична культура, компетентності, здобувач.

*Актуальність теми дослідження.* Одним і важливих завдань вищої школи України є забезпечення здобувачів знаннями, уміннями і навиками в певній галузі наук та підготовка їх до професійної діяльності [1, 2, 3, 4]. Сучасна парадигма освіти спрямовує фізичне виховання в русло формування основних компетентностей та системи цінностей, що знайшло своє відображення в законах України «Про освіту», «Національній доктрині розвитку освіти України», Концепції педагогічної освіти. Освіта ХХІ ст. – це освіта розвивальна, культуротворча домінанта, виховання відповідальної особистості, здатної до самоосвіти й саморозвитку, критичного мислення тощо. Майбутній фахівець має опрацьовувати різноманітну інформацію, використовувати набуті знання і вміння для творчого розв’язання різних проблем [5].

*Мета дослідження* полягає у модернізації та удосконаленні освітньо-наукової програми «Теорія та методика навчання (фізична культура)» третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, ступінь вищої освіти: доктор філософії.

*Результати досліджень.* Методологічною основою навчання і виховання здобувачів виступає впровадження компетентнісного та аксіологічного підходів до освіти. Компетентнісний підхід посилює практичну значущість фізичного виховання, надає можливості передбачати результати навчання, якими може скористатися здобувач після його закінчення. Забезпечення якісних освітніх результатів для професійної діяльності має мати практичну реалізацію. Особливо це стосується теоретичних знань і практичних умінь та навичок, які повинні перестати бути «мертвим» багажем, а стати практичним засобом пояснення явищ і розв'язання практичних ситуацій і проблем, які виникають в процесі фізичного виховання.

Підготовка висококваліфікованих фахівців здатних до дослідницько-інноваційної діяльності та розв'язання актуальних проблем у галузі освіти за спеціальністю середня освіта (фізична культура) передбачає глибоке переосмислення ними наявних та створення нових цілісних знань для майбутньої професійної діяльності.

Освітньо-наукова програма «Теорія та методика навчання (фізична культура)» третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, ступінь вищої освіти: доктор філософії спрямована на набуття здобувачами загальних та фахових компетентностей, достатніх для продукування нових ідей щодо розроблення і впровадження методології та методики дослідницької роботи, створення нових освітніх технологій, розв'язання важливої наукової чи прикладної проблеми, яка має загальнонаціональне або світове значення, здійснення викладацької роботи у закладах передвищої фахової та вищої освіти.

Ціль навчання за освітньо-науковою програмою спрямована на підготовку висококваліфікованих фахівців, здатних розв'язувати комплексні проблеми професійного та дослідницького характеру у галузі педагогіки, освіти, теорії та методики навчання фізичної культури, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та професійної практики; формування готовності вирішувати актуальні проблеми педагогічної науки та освітньої практики шляхом проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення; формування компетентностей використовувати набуті знання та вміння у викладацькій, виховній, науково-дослідницькій, аналітичній, консультативній, комунікативній, організаційно-методичній діяльності.

Зміст предметної області програми базується на передових концептуальних та методологічних знаннях науково-дослідного та професійного характеру (теорії, концепції наук про освіту, принципи їх використання тощо), які забезпечують формування загальних і спеціальних компетентностей педагога-дослідника. До обов'язкових компонент освітньо-наукової програми входять: теорія і методика навчання (фізична культура), епістемологія та методологія наукового пізнання, основи спілкування науковою іноземною мовою, сучасна система наукової інформації, наукометрія, трансфер технології та управління науковими проектами, теорія і практика наукового

стилю української мови та основи академічного письма, асистентська педагогічна практика. До вибіркового компонента відносяться: актуальні проблеми фізичної культури, технологія оформлення та представлення наукових досліджень, інформаційні технології у науковій діяльності з фізичної культури, методи планування та організація експериментальної роботи у фізичній культурі, професійна діяльність фахівців з фізичної культури тощо. До кожної освітньої компоненти розроблені навчальна і робоча програми і силабуси. Освітній процес забезпечений інструктивно методичними матеріалами для лекційного курсу, практичних і самостійних занять.

Для оволодіння обов'язковою і вибірковою освітніми компонентами нами застосовуються такі методи та технології навчання: загально-логічні, теоретичні, емпіричні методи наукового пізнання, інформаційні системи і технології, методи математичного моделювання, аналізу, синтезу, наукового прогнозування, оптимізації, пов'язані з теоретичними та експериментальними дослідженнями у галузі педагогіки та фізичної культури.

Для досягнення мети навчально-освітнього процесу застосовувалося проблемно-орієнтоване навчання, індивідуальна дослідницька робота, самонавчання, центроване навчання, самоосвіта, практично-орієнтоване навчання, консультування та наставництво наукового керівника, індивідуальна та проектна робота. Для оцінювання знань застосовувався поточний і підсумковий контроль та самоконтроль. Серед форм контролю можна виділити: усне та письмове опитування, заліки, екзамени, захисти звіту практики, атестація. Система підсумкового оцінювання базувалася на умовах академічної доброчесності та прозорості. Оцінювання навчальних досягнень відбувалося за 4-х бальною національною шкалою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно).

Кінцевою метою освітньо-наукової програми було формування професійних компетентностей у майбутніх докторів філософії. Інтегральна компетентність передбачала формування у здобувача здатності продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми професійної та дослідницько-інноваційної діяльності у галузі освіти (фізичної культури), застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення у професійній діяльності [6].

До загальних компетентностей віднесені:

- здатність до оволодіння загальнонауковими компетентностями, спрямованими на формування системного наукового світогляду, загального культурного кругозору, дотримання у фаховій діяльності норм професійної етики, міжкультурної толерантності, керування загальнолюдськими цінностями;

- здатність до формування абстрактного мислення, критичного аналізу та синтезу, оцінки сучасних наукових досягнень, генерування нових ідей при вирішенні дослідницьких і практичних завдань;

- здатність здійснювати пошук та обробку наукової інформації з різних джерел, інтерпретацію результатів наукових досліджень та їх практичне застосування;

- здатність проводити наукові дослідження на відповідному методологічному рівні;

- здатність розробляти наукові проекти, управляти ними, складати пропозиції фінансування та реалізації;

- здатність презентувати результати наукових досліджень українською та однією з іноземних мов європейського простору;

- здатність застосовувати сучасні інформаційні технології, бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та навчальній діяльності, критично ставитись до отриманої інформації;

- здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у вищій освіті, у наукових структурах та закладах вищої освіти;

- здатність до формування професійної етики, дотримуватися етичних принципів та академічної доброчесності в наукових дослідженнях.

До спеціальних компетентностей віднесені:

- здатність володіти педагогічною майстерністю, педагогічною технікою, професійними вміннями до передачі наукових знань майбутнім фахівцям галузі педагогіки та фізичної культури і спорту під час освітнього процесу у ЗВО, здатність до застосування сучасних методологій, методів та інструментів педагогічної, наукової та творчої діяльності;

- здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у галузі педагогіки та фізичної культури і спорту, і можуть бути опубліковані у провідних наукових педагогічних виданнях;

- здатність до застосування концептуальних знань, новітніх теорій, технологій та методів, необхідних для розв'язання комплексних проблем у галузі педагогіки та фізичної культури і спорту;

- здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру у галузі педагогіки та фізичної культури і спорту, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень;

- здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні інноваційні проекти у галузі педагогіки та фізичної культури і спорту;

- здатність до продукування нових ідей та розв'язання комплексних програм в галузі дослідницько-інноваційної діяльності, апробації результатів наукового дослідження, їх поширення та впровадження у педагогічну практику на регіональному, національному та міжнародному рівнях;

- здатність дотримуватись етики досліджень, правил академічної доброчесності в наукових дослідженнях та науково-педагогічній діяльності;

- здатність самовдосконалюватися впродовж життя, оцінювати рівень власної фахової компетенції та підвищувати професійну кваліфікацію, адаптуватися до змін у професійній діяльності;

- здатність моделювати, здійснювати й оцінювати освітню та

фізкультурно-оздоровчу діяльність у закладах вищої освіти, обґрунтовано обирати і ефективно використовувати новітні освітні та фізкультурно-оздоровчі технології;

- уміння здійснювати підготовку текстів навчальних та наукових видань, навчально-методичного контенту із забезпечення навчального процесу та фізкультурно-оздоровчої діяльності у ЗВО [6].

*Висновки.* Оволодіння науково-освітньою програмою залежить від мети та завдань навчання, рівня, темпів, потреб і можливостей суспільства, рівня розвитку педагогічної науки і практики, поєднання особистісних мотивів здобувача з зовнішніми умовами, матеріально-технічного та методичного забезпечення навчального процесу, оптимального застосування засобів та методів навчання, форм його організації та від інтенсивності зворотних зв'язків.

### Список літературних джерел

1. Грибан Г.П., Мичка І.В., Гарлінська А.М. та ін. Формування комунікативної компетентності в майбутніх учителів фізичної культури під час освітнього процесу. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт): зб. наук. праць. За ред. О. В. Тимошенка. Київ : Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2022. Випуск 4 (149) 22. С. 43–46.

2. Грибан Г.П., Ткаченко П.П., Білоскаленко Т.О. Формування професійних компетентностей в майбутніх учителів фізичної культури. Фізичне виховання і спорт у закладах вищої освіти: проблеми та перспективи: зб. наук. праць I Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнародною участю (Житомир, 18 червня 2021 року). Гол. ред. Г.П. Грибан. Житомир: ПНУ. 2021. С. 17–22.

3. Грибан Г.П., Отрошко О.В., Солодовник О.В. та ін. Формування професійних компетентностей учителя фізичної культури у здобувачів з використанням здоров'язбережувальних технологій навчання. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт): зб. наукових праць. За ред. О.В. Тимошенка. Київ : Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2022. Випуск 6 (151) 22. С. 46–51.

4. Грибан Г.П. Методична система впровадження здоров'язбережувальних технологій в освітньому процесі студентів. Педагогіка і сучасні аспекти фізичного виховання: зб. наук. праць V Міжнарод. наук.-практ. конф. (17–18 квітня 2019 року). За заг. ред. Ю.О. Долинного. Краматорськ : ДДМА, 2019. – Краматорськ: ДДМА, 2019. – С. 51–61.

5. Закон України «Про фізичну культуру і спорт» № 3808-ХІІ від 24.12.1993 [Електронний ресурс]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12#Text>

6. Освітньо-наукова програма доктора філософії галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта. Житомирський державний університет імені Івана Франка. 2023. Уклад. Г. Грибан, О. Булгаков, О. Вознюк, І. Мичка та ін.